

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 191 (XXXV) — Nr. 182

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Vineri, 3 martie 2023

SUMAR

<u>Nr.</u>		<u>Pagina</u>
LEGI ȘI DECRETE		
46.	— Lege privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 81/2022 pentru modificarea art. 9 din Ordonanța Guvernului nr. 122/1998 privind acumularea, scoaterea și împrăștierea produselor din rezervele proprii ale forțelor destinate apărării naționale	2
167.	— Decret pentru promulgarea Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 81/2022 pentru modificarea art. 9 din Ordonanța Guvernului nr. 122/1998 privind acumularea, scoaterea și împrăștierea produselor din rezervele proprii ale forțelor destinate apărării naționale	2
★		
47.	— Lege privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 65/2021 pentru modificarea Ordonanței Guvernului nr. 58/1998 privind organizarea și desfășurarea activității de turism în România și a altor acte normative	3
168.	— Decret pentru promulgarea Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 65/2021 pentru modificarea Ordonanței Guvernului nr. 58/1998 privind organizarea și desfășurarea activității de turism în România și a altor acte normative	3
★		
48.	— Lege pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 45/2022 privind unele măsuri pentru diminuarea arieratelor bugetare ale unor operatori economici din industria națională de apărare	4
169.	— Decret privind promulgarea Legii pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 45/2022 privind unele măsuri pentru diminuarea arieratelor bugetare ale unor operatori economici din industria națională de apărare	4
ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE		
	Decizia nr. 75 din 14 noiembrie 2022 (Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept)	5–15

LEGI ȘI DECRETE

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

CAMERA DEPUTAȚILOR

SENATUL

LEGE

privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 81/2022 pentru modificarea art. 9 din Ordonanța Guvernului nr. 122/1998 privind acumularea, scoaterea și împrăștierea produselor din rezervele proprii ale forțelor destinate apărării naționale

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

Articol unic. — Se aprobă Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 81 din 16 iunie 2022 pentru modificarea art. 9 din Ordonanța Guvernului nr. 122/1998 privind acumularea, scoaterea și împrăștierea produselor din rezervele proprii ale forțelor destinate apărării naționale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 593 din 17 iunie 2022.

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României, cu respectarea prevederilor art. 75 și ale art. 76 alin. (2) din Constituția României, republicată.

p. PREȘEDINTELE CAMEREI
DEPUTAȚILOR,
VASILE-DANIEL SUCIU

p. PREȘEDINTELE SENATULUI,
ALINA-ȘTEFANIA GORGHIU

București, 2 martie 2023.
Nr. 46.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

DECRET

pentru promulgarea Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 81/2022 pentru modificarea art. 9 din Ordonanța Guvernului nr. 122/1998 privind acumularea, scoaterea și împrăștierea produselor din rezervele proprii ale forțelor destinate apărării naționale

În temeiul prevederilor art. 77 alin. (1) și ale art. 100 alin. (1) din Constituția României, republicată,

Președintele României d e c r e t e a z ă:

Articol unic. — Se promulgă Legea privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 81/2022 pentru modificarea art. 9 din Ordonanța Guvernului nr. 122/1998 privind acumularea, scoaterea și împrăștierea produselor din rezervele proprii ale forțelor destinate apărării naționale și se dispune publicarea acestei legi în Monitorul Oficial al României, Partea I.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI
KLAUS-WERNER IOHANNIS

București, 2 martie 2023.
Nr. 167.

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

CAMERA DEPUTAȚILOR

SENATUL

L E G E

privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 65/2021 pentru modificarea Ordonanței Guvernului nr. 58/1998 privind organizarea și desfășurarea activității de turism în România și a altor acte normative

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

Articol unic. — Se aprobă Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 65 din 29 iunie 2021 pentru modificarea Ordonanței Guvernului nr. 58/1998 privind organizarea și desfășurarea activității de turism în România și a altor acte normative, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 643 din 30 iunie 2021.

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României, cu respectarea prevederilor art. 75 și ale art. 76 alin. (2) din Constituția României, republicată.

p. PREȘEDINTELE CAMEREI
DEPUTAȚILOR,
VASILE-DANIEL SUCIU

p. PREȘEDINTELE SENATULUI,
ALINA-ȘTEFANIA GORGHIU

București, 2 martie 2023.
Nr. 47.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

D E C R E T

pentru promulgarea Legii privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 65/2021 pentru modificarea Ordonanței Guvernului nr. 58/1998 privind organizarea și desfășurarea activității de turism în România și a altor acte normative

În temeiul prevederilor art. 77 alin. (1) și ale art. 100 alin. (1) din Constituția României, republicată,

Președintele României d e c r e t e a z ă:

Articol unic. — Se promulgă Legea privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 65/2021 pentru modificarea Ordonanței Guvernului nr. 58/1998 privind organizarea și desfășurarea activității de turism în România și a altor acte normative și se dispune publicarea acestei legi în Monitorul Oficial al României, Partea I.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI
KLAUS-WERNER IOHANNIS

București, 2 martie 2023.
Nr. 168.

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

CAMERA DEPUTAȚILOR

SENATUL

L E G E

**pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului
nr. 45/2022 privind unele măsuri pentru diminuarea arieratelor
bugetare ale unor operatori economici
din industria națională de apărare**

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

Articol unic. — Se aprobă Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 45 din 14 aprilie 2022 privind unele măsuri pentru diminuarea arieratelor bugetare ale unor operatori economici din industria națională de apărare, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 373 din 14 aprilie 2022.

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României, cu respectarea prevederilor art. 75 și ale art. 76 alin. (2) din Constituția României, republicată.

p. PREȘEDINTELE CAMEREI
DEPUTAȚILOR,
VASILE-DANIEL SUCIU

p. PREȘEDINTELE SENATULUI,
ALINA-ȘTEFANIA GORGHIU

București, 2 martie 2023.
Nr. 48.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

D E C R E T

**privind promulgarea Legii pentru aprobarea Ordonanței
de urgență a Guvernului nr. 45/2022 privind unele măsuri
pentru diminuarea arieratelor bugetare ale unor operatori
economici din industria națională de apărare**

În temeiul prevederilor art. 77 alin. (1) și ale art. 100 alin. (1) din Constituția României, republicată,

Președintele României d e c r e t e a z ă:

Articol unic. — Se promulgă Legea pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 45/2022 privind unele măsuri pentru diminuarea arieratelor bugetare ale unor operatori economici din industria națională de apărare și se dispune publicarea acestei legi în Monitorul Oficial al României, Partea I.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI
KLAUS-WERNER IOHANNIS

București, 2 martie 2023.
Nr. 169.

ACTE ALE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT

DECIZIA Nr. 75**din 14 noiembrie 2022**

Dosar nr. 593/1/2022

Gabriela Elena Bogasiu	— vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție — președintele completului
Laura-Mihaela Ivanovici	— președintele Secției I civile
Valentina Vrabie	— președintele delegat al Secției a II-a civile
Denisa Angelica Stănișor	— președintele Secției de contencios administrativ și fiscal
Lavinia Curelea	— judecător la Secția I civilă
Cristina Petronela Văleanu	— judecător la Secția I civilă
Lavinia Dascălu	— judecător la Secția I civilă
Beatrice Ioana Nestor	— judecător la Secția I civilă
Andreia Liana Constanda	— judecător la Secția I civilă
Iulia Manuela Cîrnu	— judecător la Secția a II-a civilă
Ruxandra Monica Duță	— judecător la Secția a II-a civilă
Carmen Sandu-Necula	— judecător la Secția a II-a civilă
Adina Oana Surdu	— judecător la Secția a II-a civilă
Rodica Zaharia	— judecător la Secția a II-a civilă
Claudia Marcela Canacheu	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Elena-Diana Tămașă	— judecător la Secția a II-a civilă
Lucian Cătălin Mihai Zamfir	— judecător la Secția a II-a civilă
Cezar Hîncu	— judecător la Secția a II-a civilă
Carmen Maria Ilie	— judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

1. Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, investit cu soluționarea Dosarului nr. 593/1/2022, a fost constituit conform dispozițiilor art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă și ale art. 37 alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu completările ulterioare (*Regulamentul*).

2. Ședința este prezidată de doamna judecător Gabriela Elena Bogasiu, vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

3. La ședința de judecată participă doamna Elena Adriana Stamatescu, magistrat-asistent, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 38 din Regulament.

4. Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a luat în examinare sesizarea formulată de Tribunalul Dolj — Secția contencios administrativ și fiscal, în Dosarul nr. 7.578/63/2021.

5. Magistratul-asistent prezintă referatul cauzei, arătând că la dosar au fost depuse trei puncte de vedere întocmite de membri ai completului.

6. Totodată, referă asupra faptului că au fost transmise de către instanțele naționale hotărâri judecătorești pronunțate în materia ce face obiectul sesizării și opinii teoretice exprimate de judecători, iar Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a comunicat că nu se verifică, în prezent, practică judiciară în vederea promovării unui recurs în interesul legii în problema de drept ce formează obiectul sesizării.

7. În urma deliberărilor, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept rămâne în pronunțare asupra sesizării privind pronunțarea unei hotărâri prealabile.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

8. Tribunalul Dolj — Secția contencios administrativ și fiscal a dispus, prin Încheierea din 1 februarie 2022, în Dosarul nr. 7.578/63/2021, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în temeiul dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarele chestiuni de drept:

Dispozițiile art. 154 alin. (6) raportate la dispozițiile art. 158, art. 163 alin. (3), (5), (8), (11¹), art. 164 alin. (4) din Codul de procedură civilă pot fi interpretate în sensul că solicitarea reclamantului de îndeplinire a procedurii de citare și de comunicare a actelor de procedură prin e-mail impune instanței, ca unică modalitate de îndeplinire a acestei proceduri, comunicarea prin poșta electronică?

Dacă, în aceste condiții, procedura de citare îndeplinită prin agent poștal, în conformitate cu dispozițiile Codului de procedură civilă, este lovită de nulitate, în lipsa utilizării de către reclamant a garanțiilor puse la dispoziție de art. 163 alin. (5) și art. 164 alin. (4), respectiv înscrierea în fals împotriva procesului-verbal întocmit în condițiile art. 164 din Codul de procedură civilă.

9. Sesizarea a fost înregistrată pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție la data de 17 martie 2022 cu nr. 593/1/2022.

II. Norma de drept intern ce formează obiectul sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție cu privire la pronunțarea unei hotărâri prealabile**10. Codul de procedură civilă**

Art. 154. — „(...) (6) Comunicarea citațiilor și a altor acte de procedură se poate face de grefa instanței și prin telefax, poșta electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului actului și confirmarea primirii acestuia, dacă partea a indicat instanței datele corespunzătoare în acest scop. Comunicarea actelor de procedură va fi însoțită de semnătura electronică extinsă a instanței care va înlocui ștampila instanței și semnătura grefierului de ședință din mențiunile obligatorii ale citației. Fiecare instanță va avea o singură semnătură electronică extinsă pentru citații și acte de procedură.

(6¹) Citațiile și celelalte acte de procedură menționate la alin. (6) se consideră comunicate la momentul la care au primit mesaj din partea sistemului folosit că au ajuns la destinatar potrivit datelor furnizate de acesta.

(7) Instanța va verifica efectuarea procedurilor de citare și comunicare dispuse pentru fiecare termen și, când este cazul, va lua măsuri de refacere a acestor proceduri, precum și pentru folosirea altor mijloace ce pot asigura înștiințarea părților pentru înfățișarea la termen. (...)”

Art. 158. — „(1) În caz de alegere de domiciliu sau, după caz, de sediu, dacă partea a arătat și persoana însărcinată cu primirea actelor de procedură, comunicarea acestora se va face la acea persoană, iar în lipsa unei asemenea mențiuni, comunicarea se va face, după caz, potrivit art. 155 sau 156.

(2) Partea poate alege ca toate actele de procedură să îi fie comunicate la căsuța poștală.”

Art. 163. — „(...) (3) Dacă destinatarul refuză să primească citația, agentul o va depune în cutia poștală. În lipsa cutiei poștale, va afișa pe ușa locuinței destinatarului o înștiințare care trebuie să cuprindă:

a) anul, luna, ziua și ora când depunerea sau, după caz, afișarea a fost făcută;

b) numele și prenumele celui care a făcut depunerea sau, după caz, afișarea și funcția acestuia;

c) numele, prenumele și domiciliul sau, după caz, reședința, respectiv sediul celui înștiințat;

d) numărul dosarului în legătură cu care se face înștiințarea și denumirea instanței pe rolul căreia se află dosarul, cu indicarea sediului acesteia;

e) arătarea actelor de procedură despre a căror comunicare este vorba;

f) mențiunea că după o zi, dar nu mai târziu de 7 zile de la afișarea înștiințării ori, când există urgență, nu mai târziu de 3 zile, destinatarul este în drept să se prezinte la sediul instanței de judecată pentru a i se comunica citația. Când domiciliul sau reședința ori, după caz, sediul acestuia nu se află în localitatea unde instanța de judecată își are sediul, înștiințarea va cuprinde mențiunea că pentru a i se comunica citația destinatarul este în drept să se prezinte la sediul primăriei în a cărei rază teritorială locuiește sau își are sediul;

g) mențiunea că, în cazul în care, fără motive temeinice, destinatarul nu se prezintă pentru comunicarea citației în interiorul termenului de 7 zile sau, după caz, al termenului de 3 zile prevăzut la lit. f), citația se consideră comunicată la împlinirea acestui termen;

h) semnătura celui care a depus sau afișat înștiințarea. (...)”

(5) Despre împrejurările arătate la alin. (3) agentul va întocmi un proces-verbal, care va cuprinde mențiunile arătate la art. 164, acesta făcând dovada până la înscrierea în fals cu privire la faptele constatate personal de cel care l-a încheiat. (...)”

(8) În cazul în care lipsesc persoanele prevăzute la alin. (6) și (7), precum și atunci când acestea, deși prezente, refuză să primească actul, sunt aplicabile dispozițiile alin. (3)—(5). (...)”

(11) Atunci când comunicarea actelor s-a realizat potrivit prevederilor art. 154 alin. (6) mesajul de comunicare către destinatar primit de la sistem constituie dovada de comunicare. Acesta se va lista și se va atașa la dosarul cauzei. (...)”

Art. 164. — „(...) (4) Mențiunile din procesul-verbal privitoare la faptele constatate personal de cel care l-a întocmit nu pot fi combătute decât prin procedura înscrierii în fals.”

III. Expunerea succintă a procesului

11. Prin *Sentința civilă nr. 4.848 din 25 mai 2021*, pronunțată în Dosarul nr. 23.346/215/2020, Judecătoria Craiova a respins plângerea contravențională formulată de petentul X, în contradictoriu cu intimații Poliția Locală a Municipiului Craiova și Consiliul Local al Municipiului Craiova, ca neîntemeiată.

12. *Împotriva acestei sentințe a declarat apel petentul*, solicitând anularea sentinței și, în principal, anularea procesului-verbal contestat sau, în subsidiar, reducerea amenzii ori înlocuirea acesteia cu avertisment.

13. A precizat că și prin cererea de chemare în judecată a solicitat ca toate comunicările, actele de procedură, încheierile și hotărârile judecătorești să îi fie comunicate la adresa de poștă electronică, în caz contrar procedura nefiind îndeplinită. A insistat în această precizare, arătând că are probleme cu cutia poștală fizică și dorește judecarea cu celeritate a cauzei. A arătat și că a fost prezent personal la fiecare termen.

14. La termenul de judecată din 9 noiembrie 2021, din oficiu, instanța a invocat excepția tardivității cererii de apel.

15. *Prin Decizia nr. 1.237 din 9 noiembrie 2021*, Tribunalul Dolj — Secția contencios administrativ și fiscal a admis excepția tardivității și a anulat apelul formulat de petent.

16. Pentru a decide astfel, instanța a făcut aplicarea dispozițiilor art. 34 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 180/2002, cu modificările și completările ulterioare (*Ordonanța Guvernului nr. 2/2001*), coroborat cu art. 468 alin. (1) din Codul de procedură civilă, potrivit cărora, dacă prin lege nu se prevede altfel, hotărârea prin care s-a soluționat plângerea poate fi atacată numai cu apel, termenul fiind de 30 de zile de la comunicarea hotărârii.

17. Examinând dovezile de comunicare a hotărârii atacate, s-a reținut că *Sentința nr. 4.848 din 25 mai 2021* a fost comunicată petentului pe numele corect și la domiciliul declarat de acesta, care corespunde cu cel indicat în cererea de apel și în procesul-verbal de contravenție atacat, la data de 8 iulie 2021, iar apelul a fost depus prin poștă la data de 27 august 2021, așa cum rezultă din ștampila aplicată pe plicul poștal.

18. Instanța de apel a apreciat că hotărârea atacată a fost comunicată petentului în conformitate cu dispozițiile legale incidente — art. 154 din Codul de procedură civilă, astfel încât termenul de declarare a apelului împotriva acesteia a început să curgă din data de 8 iulie 2021, în aplicarea dispozițiilor art. 165 din Codul de procedură civilă.

19. S-a reținut că solicitarea petentului, făcută atât prin plângerea contravențională, cât și prin cererea de apel, de a se efectua citarea la o „adresă de poștă electronică preferată pentru comunicarea corespondenței și a actelor de procedură în format electronic” nu conduce în mod automat la invalidarea procedurii de comunicare a hotărârii judecătorești efectuate în conformitate cu dispozițiile art. 154 alin. (4) din Codul de procedură civilă, care instituie modalități alternative de comunicare a actelor de procedură, fără ca indicarea de către petent a unei adrese de e-mail preferabile pentru comunicarea actelor de procedură să facă ineficientă adoptarea de către instanță a sistemului clasic de comunicare prin poștă, cu atât mai mult cu cât textul art. 154 alin. (6) din Codul de procedură civilă utilizează sintagma „și prin”.

20. Or, realizarea activității de comunicare a hotărârii judecătorești prin poștă clasică, aleasă de instanță în contextul posibilităților tehnice disponibile, reprezintă o modalitate validă de realizare a acestei proceduri, alături de celelalte modalități de citare/comunicare permise de cod, și este aptă a satisface pe deplin cerințele procedurale care să asigure exercitarea dreptului de acces la justiție și a dreptului la apărare, întrucât, astfel cum s-a arătat în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*) nu apără drepturi teoretice, ci efective și concrete.

21. De altfel, în condițiile în care petentul ar pretinde că poate utiliza cu mai multă ușurință formatul electronic al actelor de procedură, acesta avea posibilitatea accesării prin intermediul internetului a dosarului electronic sau a platformei informative cu privire la dosarele înregistrate pe rolul instanțelor de judecată din România, odată cu citația fiindu-i comunicată și parola de acces, dat fiind că hotărârile judecătorești sunt stocate atât în evidențele scriptice, cât și în cele informatice ale instanțelor.

22. S-au constatat, aşadar, depăşirea termenului legal de 30 de zile prevăzut de dispoziţiile art. 468 alin. (1) din Codul de procedură civilă coroborat cu art. 34 alin. (2) din Ordonanţa Guvernului nr. 2/2001 [termen care s-a împlinit în data de 9 august 2021, potrivit dispoziţiilor art. 181 alin. (2) din Codul de procedură civilă], precum şi lipsa unei cereri de repunere în termen.

23. *Împotriva acestei decizii a formulat contestaţie în anulare apelantul-petent.*

24. În motivarea contestaţiei în anulare a susţinut că, deşi a solicitat *expressis verbis* să fie citat prin e-mail, deoarece avea probleme cu comunicarea prin poştă fizică, instanţa de apel a refuzat să îl citeze în această modalitate, efectuând procedura doar prin poştă clasică.

25. Faţă de jurisprudenţa recentă a Curţii de Apel Bucureşti, în sensul că se impune citarea cu prioritate prin e-mail când partea a solicitat aceasta, dar şi jurisprudenţa Tribunalului Dolj, care citează prin e-mail părţile, consideră că nu a fost legal citat în apel, fiind admisibilă contestaţia în anulare. Nici sentinţa nu i-a fost legal comunicată, drept urmare termenul de apel a început să curgă de la data formulării apelului.

26. Instanţa de apel a ridicat din oficiu şi a admis excepţia tardivităţii declarării apelului, raportându-se la data de pe ştampila poştei aplicată pe o dovadă de comunicare prin poştă fizică a sentinţei pronunţate pe fond. Or, apelantul-contestator a fost în eroare faţă de faptul că însăşi instanţa fondului i-a recomandat să solicite comunicarea actelor prin e-mail.

27. A învederat că, prin apelul formulat în cauză, a contestat Sentinţa civilă nr. 4.848 din 25 mai 2021 şi, la fel ca şi pe fondul cauzei, a solicitat să fie citat prin poştă electronică, deoarece are probleme cu cutia poştală fizică. Arată că a indicat ca temei al acestei solicitări procedurale dispoziţiile art. 154 alin. (6) teza întâi din Codul de procedură civilă şi ale art. 1 din Hotărârea Plenumului Consiliului Superior al Magistraturii nr. 114 din 10 februarie 2015 coroborate cu prevederile soluţiei adoptate prin Hotărârea Plenumului Consiliului Superior al Magistraturii nr. 694 din 7 iunie 2016.

28. Arată că apelul a avut un singur termen — 9 noiembrie 2021, la care nu a fost prezent, nefiind citat prin poştă electronică, aşa cum a solicitat prin cererea de apel, termen la care instanţa, din oficiu, a invocat şi a admis excepţia tardivităţii. Apreciază că instanţa de apel nu a încercat în niciun fel să se asigure că a fost informat cu privire la termenele şedinţelor de judecată, în special prin dispunerea amânării cauzei şi repetarea procedurii de comunicare prin citarea prin poştă electronică, aşa cum a solicitat şi argumentat.

29. Invocă Hotărârea pronunţată în Cauza S.C. *Raisa M. Shipping* — S.R.L. *împotriva României* şi apreciază că a fost încălcat art. 6 paragraful 1 din Convenţie, sub aspectul lipsei accesului la instanţă.

30. Prin contestaţia în anulare formulată a solicitat şi sesizarea Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie în procedura prevăzută de dispoziţiile art. 519 şi următoarele din Codul de procedură civilă, cu întrebarea dacă, în situaţia descrisă, este obligatorie citarea prin e-mail.

31. În şedinţa publică din 25 ianuarie 2022, tribunalul a pus în discuţia părţilor cererea formulată de contestator.

32. Prin Încheierea din 1 februarie 2022, sesizarea a fost considerată admisibilă şi, în temeiul dispoziţiilor art. 520 alin. (2) din Codul de procedură civilă, s-a dispus suspendarea judecării.

IV. Motivele de admisibilitate reţinute de titularul sesizării

33. Instanţa de trimitere a constatat că sunt îndeplinite condiţiile de admisibilitate a sesizării Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă, pentru argumentele ce vor fi expuse în continuare.

34. Astfel, de lămurirea modului de interpretare/aplicare a dispoziţiilor art. 154 alin. (6) raportat la dispoziţiile art. 158

alin. (2), art. 163 alin. (5) şi art. 164 alin. (4) din Codul de procedură civilă depinde soluţionarea contestaţiei în anulare, întrucât în speţă se invocă nelegalitatea citării apelantului la termenul de judecată din 9 noiembrie 2021, când a avut loc judecarea apelului.

35. Problema de drept enunţată este nouă, deoarece, prin consultarea jurisprudenţei, s-a constatat că asupra acestei probleme Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie nu a statuat printr-o altă hotărâre şi nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluţionare.

V. Punctele de vedere ale părţilor cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

36. *Contestatorul* a solicitat sesizarea Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie pentru a stabili dacă este obligatorie citarea prin e-mail, în cazul formulării unei astfel de cereri de către parte, modalitate introdusă recent în Codul de procedură civilă prin art. I pct. 20 din Legea nr. 310/2018 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum şi pentru modificarea şi completarea altor acte normative (*Legea nr. 310/2018*). Consideră că sunt îndeplinite condiţiile pentru admisibilitatea sesizării Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, prevăzute de art. 519 şi următoarele din Codul de procedură civilă.

37. Având în vedere că instanţa de apel a refuzat să îl citeze prin poştă electronică, deşi a solicitat *expressis verbis* acest lucru, se ridică problema dacă partea poate alege modalitatea de citare şi comunicare a actelor de procedură.

38. Invocă jurisprudenţa recentă a Curţii de Apel Bucureşti — Secţia a IX-a de contencios administrativ şi fiscal, respectiv Dosarul nr. 6.517/2/2020, precizând că prin Încheierea din 17 iunie 2021, anexată cererii de sesizare, instanţa, constatând că recurentul-reclamant a solicitat citarea prin e-mail, dar a fost citat prin poştă clasică, a dispus amânarea cauzei şi citarea acestuia în modalitatea solicitată.

39. De asemenea, invocă jurisprudenţa Curţii Europene a Drepturilor Omului, respectiv hotărârile pronunţate în cauzele S.C. *Raisa M. Shipping* — S.R.L. *împotriva României* şi *Timar şi alţii împotriva României*.

40. După comunicarea raportului întocmit de judecătorii-raportori, în condiţiile art. 520 alin. (10) din Codul de procedură civilă, nu s-au depus puncte de vedere asupra chestiunii de drept.

VI. Punctul de vedere al completului de judecată care a formulat sesizarea cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

41. Completul de judecată investit cu soluţionarea contestaţiei în anulare în Dosarul nr. 7.578/63/2021 apreciază că dispoziţiile legale invocate pot genera două interpretări.

42. *Într-o primă interpretare* se constată că dispoziţiile art. 154 alin. (1) din Codul de procedură civilă stabilesc regula comunicării citaţiilor şi a tuturor actelor de procedură, din oficiu, prin agenţii procedurali ai instanţei sau prin orice alt salariat al acesteia, precum şi prin agenţi ori salariaţi ai altor instanţe, în ale căror circumscripţii se află cel căruia i se comunică actul. În cazul în care comunicarea potrivit art. 154 alin. (1) nu este posibilă, comunicarea se va face potrivit art. 154 alin. (4), prin poştă, cu scrisoare recomandată cu confirmare de primire, în plic închis, la care se ataşează dovada de primire/procesul-verbal şi înştiinţarea prevăzute la art. 163 din acelaşi cod, sau prin modalităţile alternative prevăzute de art. 154 alin. (6) din Codul de procedură civilă, respectiv „prin telefax, poştă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului actului şi confirmarea primirii acestuia, dacă partea a indicat instanţei datele corespunzătoare în acest scop”.

43. Prin urmare, dispoziţiile menţionate stabilesc o regulă în privinţa comunicării [art. 154 alin. (1) din Codul de procedură civilă] şi, numai în situaţia în care nu se poate efectua astfel,

modalitățile alternative (prin poștă, prin telefax, poștă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului), stabilite de instanță în funcție de situația părților și a litigiului și de posibilitățile instanței, fiind tocmai expresia aplicării principiului privind dreptul persoanei la judecarea procesului său în mod echitabil și într-un termen rezonabil, potrivit prevederilor art. 6 paragraful 1 din Convenție.

44. Or, modalitatea de comunicare trebuie stabilită de instanță în vederea respectării principiului judecării cauzelor într-un termen rezonabil, neputând fi lăsată la libera apreciere a părților, având în vedere dezavantajele pe care le prezintă comunicarea prin poșta electronică.

45. Față de modalitatea de redactare a art. 154 alin. (4) din Codul de procedură civilă, îndeplinirea procedurii de citare prin oricare din modalitățile alternative, cu respectarea dispozițiilor incidente, este o procedură legală, ce urmează a fi astfel constatată de instanță în aplicarea dispozițiilor art. 154 alin. (7) din Codul de procedură civilă.

46. Întrucât Codul de procedură civilă nu prevede vreo ordine de preferință pentru efectuarea procedurii de comunicare, nu există temei legal pentru invalidarea procedurii îndeplinite în mod legal prin oricare dintre modalitățile prevăzute de art. 154, stabilite de instanță.

47. Această interpretare este în acord cu jurisprudența Curții Constituționale în materie, care a statuat, prin Decizia nr. 365 din 28 mai 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 710 din 29 august 2019, că „21. *Potrivit art. 163 alin. (5) și art. 164 alin. (4) coroborate cu art. 269 și 270 din Codul de procedură civilă, procesul-verbal întocmit de agent referitor la împrejurările care au determinat citarea prin depunerea citației în cutia poștală ori prin afișarea înștiințării are valoare de act autentic cu privire la situațiile verificate și atestate nemijlocit de către acesta și face dovada până la înscrierea în fals cu privire la cele constatate. (...) Dacă persoanele menționate lipsesc sau dacă, deși prezente, refuză să primească actul, agentul va lăsa citația în cutia poștală sau va afișa înștiințarea prevăzută de art. 163, cu toate consecințele prevăzute de acest text de lege [art. 163 alin. (6)–(9) din același cod]. 22. Prin urmare, Curtea a reținut că, în toate cazurile de refuz de primire sau de lipsă a destinatarului/altor persoane care pot primi corespondența, legiuitorul a reglementat posibilitatea afișării unei înștiințări a părții despre posibilitatea de a-și ridica personal citația, sub sancțiunea operării prezumției relative de comunicare, dacă destinatarul nu și-a ridicat actul de la instanța emitentă sau de la primărie, în termenul prescris de lege. Așa cum a statuat Curtea Constituțională în jurisprudența sa, în aceste cazuri, afișarea are în vedere «o situație cu caracter de excepție și urmărește să prevină și să limiteze eventualele abuzuri în exercitarea drepturilor procesuale, de natură să determine tergiversarea soluționării cauzei, pe calea menținerii cu rea-credință a unei permanente lipse de procedură» (Decizia nr. 108 din 2 aprilie 2002, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 367 din 31 mai 2002).(...)"*

48. Într-o altă interpretare se poate aprecia că dispozițiile art. 158 din Codul de procedură civilă impun instanței îndeplinirea procedurii de citare prin e-mail, dacă partea solicită expres.

49. Deși aceste dispoziții legale nu stabilesc expres nulitatea comunicării citației și a actelor de procedură prin altă modalitate alternativă, totuși interpretarea este în acord cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, amintind în acest sens Cauza S.C. *Raisa M. Shipping* — S.R.L. *împotriva României*.

50. Instanțele trebuie să facă tot ce se poate aștepta în mod rezonabil de acestea pentru a cita reclamantii și să se asigure că sunt la curent cu procedurile din care fac parte. În fine, dreptul la acțiune sau la recurs trebuie să se exercite din momentul în care părțile interesate pot cunoaște efectiv hotărârile judecătorești care le impun o obligație sau care ar putea aduce atingere drepturilor sau intereselor lor legitime; notificarea, în

calitate de act de comunicare între organul jurisdicțional și părți, servește la luarea la cunoștință a deciziei instanței, precum și a fundamentelor care o motivează, după caz, pentru a permite părților exercitarea căilor legale de atac.

VII. **Jurisprudența instanțelor naționale în materie**

51. La solicitarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, instanțele naționale au comunicat hotărâri judecătorești, precum și opinii teoretice ale magistraților, din care a rezultat existența a două orientări jurisprudențiale diferite în interpretarea problemei de drept semnalate.

52. Astfel, *într-o primă opinie* s-a apreciat că solicitarea reclamantului de îndeplinire a procedurii de citare și de comunicare a actelor de procedură prin e-mail nu impune instanței, ca unică modalitate de îndeplinire a acestei proceduri, comunicarea prin poștă electronică. Totodată, s-a arătat că procedura de citare îndeplinită prin agent procedural în conformitate cu dispozițiile Codului de procedură civilă nu este lovită de nulitate, în lipsa utilizării de către reclamant a garanțiilor puse la dispoziție de art. 163 alin. (5) și art. 164 alin. (4) din Codul de procedură civilă, respectiv înscrierea în fals împotriva procesului-verbal întocmit în condițiile art. 164 din Codul de procedură civilă.

53. În acest sens au transmis hotărâri judecătorești și opinii teoretice Tribunalul Alba — Secția I civilă, Judecătoria Alba Iulia, Judecătoria Aiud, Judecătoria Bacău, Judecătoria Onești, Tribunalul Neamț — Secția I civilă și de contencios administrativ, Judecătoria Roman, Tribunalul Bacău, Judecătoria Brașov, Tribunalul București — secțiile a II-a — a IV-a civile, Tribunalul Ilfov, Tribunalul Teleorman — Secția civilă, Judecătoria Lehliu-Gară, Tribunalul Giurgiu — Secția civilă, Tribunalul Constanța, Curtea de Apel Craiova — Secția I civilă și Secția a II-a civilă, Tribunalul Mehedinți, Judecătoria Vânu Mare, Tribunalul Dolj, Curtea de Apel Galați — Secția a II-a civilă, Judecătoria Brăila — Secția civilă, Judecătoria Iași — Secția civilă, Tribunalul Vaslui — Secția civilă, Judecătoria Vaslui, Judecătoria Huși, Tribunalul Bihor — Secția I civilă și Secția a III-a contencios administrativ și fiscal, Curtea de Apel Ploiești — Secția a II-a civilă și Secția de contencios administrativ și fiscal, Judecătoria Rădăuți, Tribunalul Suceava — Secția de contencios administrativ și fiscal, Curtea de Apel Târgu Mureș — Secția I civilă, Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal și instanțele arondate.

54. S-au depus următoarele hotărâri judecătorești: Decizia civilă nr. 512 din 6 aprilie 2021, pronunțată de Tribunalul Bacău — Secția a II-a civilă și de contencios administrativ și fiscal; Decizia civilă nr. 1.076 din 22 decembrie 2020, pronunțată de Curtea de Apel Galați — Secția contencios administrativ și fiscal; Decizia civilă nr. 1.393 din 9 noiembrie 2021, pronunțată de Curtea de Apel Ploiești — Secția de contencios administrativ și fiscal; deciziile civile nr. 924 din 26 octombrie 2021, nr. 999 din 10 noiembrie 2021 și nr. 1.135 din 16 decembrie 2021, pronunțate de Tribunalul Mureș — Secția contencios administrativ și fiscal.

55. *Într-o a doua opinie* s-a considerat că solicitarea reclamantului de îndeplinire a procedurii de citare și de comunicare a actelor de procedură prin e-mail impune ca unică modalitate comunicarea prin poșta electronică, fiind echivalentă cu o stabilire a domiciliului pentru comunicarea actelor la această adresă de corespondență, chiar dacă ea este una electronică. Doar dacă această procedură electronică de transmitere a actelor de procedură nu se poate realiza, se apelează la comunicarea actelor la adresa de domiciliu, pentru a se da curs principiului efectivității transiterii către părți a actelor de procedură.

56. Îndeplinirea de instanță a procedurii de comunicare a actelor prin agent procedural este lovită de nulitate, cât timp partea și-a ales un domiciliu (adresa electronică), în detrimentul domiciliului fizic.

57. Ca urmare, nulitatea comunicării la o adresă greșită de corespondență, cea a domiciliului fizic, în lipsa comunicării la adresa de corespondență electronică, se impune a fi constatată din oficiu de instanță, fără a fi necesară o înscriere în fals împotriva procesului-verbal întocmit de agentul procedural. De altfel, procedura înscrierii în fals este ineficientă dacă mențiunile din procesul-verbal sunt corecte.

58. Problema nu este corectitudinea datelor înscrise în procesul-verbal întocmit de agentul procedural, ci însăși legalitatea procedurii de comunicare a actelor de procedură la altă adresă decât cea indicată de parte.

59. S-a mai susținut și că, dacă procedura de citare este îndeplinită prin agent poștal, nu există un caz de nulitate, ci se reține lipsa de procedură, în sensul art. 153 alin. (2) din Codul de procedură civilă, întrucât s-a recurs la o altă modalitate de citare și comunicare decât cea aleasă de parte, similar situației în care partea și-a ales sediul/domiciliul procesual, dar nu a fost citată în modalitatea indicată.

60. În sensul acestei opinii au transmis hotărâri judecătorești și opinii teoretice Curtea de Apel Alba Iulia, Tribunalul Hunedoara — Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal, Judecătoria Buhuși, Judecătoria Bacău, Tribunalul Ialomița — Secția civilă, Judecătoria Călărași, Curtea de Apel Cluj — Secția a II-a civilă, Secția a III-a de contencios administrativ și fiscal, în majoritate, Secția a IV-a pentru litigii de muncă și asigurări sociale, Judecătoria Baia de Aramă, Judecătoria Slatina, Tribunalul Olt, Judecătoria Drobeta-Turnu Severin, Curtea de Apel Galați — Secția pentru cauze de contencios administrativ și fiscal, Tribunalul Galați și instanțele arondate, Curtea de Apel Iași — Secția civilă și Secția de conflicte de muncă și asigurări sociale, Tribunalul Iași — Secția I civilă și Secția a II-a civilă și de contencios administrativ și fiscal, Judecătoria Răducăneni, Tribunalul Bihor — Secția a II-a civilă, Tribunalul Satu Mare și judecătoriile arondate, Tribunalul Buzău, Judecătoria Suceava, Judecătoria Fălcieni.

61. Au fost comunicate Sentința civilă nr. 42 din 28 februarie 2022, definitivă prin neapelare, și Decizia civilă nr. 1.036 din 8 decembrie 2020, pronunțate de Tribunalul Bihor — Secția I civilă, definitivă prin nerecurare.

62. Ministerul Public — Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a comunicat că la nivelul Secției judiciare — Serviciul judiciar civil nu se verifică în prezent practică judiciară în vederea promovării unui eventual recurs în interesul legii în problema de drept ce formează obiectul sesizării.

VIII. Jurisprudența Curții Constituționale

63. Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra constituționalității dispozițiilor legale supuse dezlegării, însă dintr-o altă perspectivă decât cea care interesează prezenta sesizare.

IX. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului

64. Prin Hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în data de 8 ianuarie 2013 în Cauza S.C. Raisa M. Shipping — S.R.L. împotriva României, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 190 din 18 martie 2014, s-a statuat că a fost încălcat dreptul la un proces echitabil sub aspectul accesului la instanță, cu privire la procedura de citare.

65. Astfel, în paragraful 35 din considerente s-a reținut că: „instanțele naționale au dat dovadă de un formalism incompatibil cu litera și spiritul art. 6 alin. (1) din Convenție și au adus atingere nejustificată dreptului societății reclamante de acces la o instanță pentru determinarea drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil.”

66. Prin Hotărârea pronunțată în Cauza Timar și alții împotriva României din 28 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 577 din 19 iulie 2017, s-a statuat că a fost încălcat art. 6 alin. (1) din Convenție din cauza lipsei de acces la o instanță al reclamanților, cauzată de comunicarea actelor de procedură.

67. În speță sunt pertinente paragrafele 20 și 21 din considerentele hotărârii, potrivit cărora:

„20. În hotărârea în Cauza S.C. Raisa M. Shipping — S.R.L. împotriva României, Curtea a constatat o încălcare a art. 6 § 1 din Convenție, deoarece societatea reclamantă a fost citată în instanță exclusiv prin afișare pe parcursul judecării cauzei pe fond. Curtea a considerat că, deși legislația națională în vigoare la momentul respectiv prevedea comunicarea citației prin afișare [art. 92 alin. (4) din Codul de procedură civilă], instanțele românești au aplicat legislația într-un mod prea formalist. Instanțele nu au dat dovadă de diligență în ceea ce privește asigurarea informării reclamanților cu privire la data termenelor de judecată și, prin urmare, nu au respectat obligația de a asigura participarea efectivă la proces (a se vedea S.C. Raisa M. Shipping — S.R.L., citată anterior, pct. 32—35).

21. În prezentele cereri, Curtea nu a constatat niciun fapt sau argument care să o convingă să se îndepărteze de la jurisprudența sa anterioară. Reclamanții au fost citați exclusiv prin afișare la domiciliul sau la sediul lor și au subliniat că nu au primit citațiile. Prin urmare, aceștia nu au luat cunoștință de termenele ședințelor de judecată și nu s-au putut prezenta în instanță. În ciuda absenței de la proces a reclamanților, instanțele naționale nu au încercat în niciun fel să se asigure că aceștia au fost informați cu privire la termenele ședințelor de judecată și că puteau să participe la procesele care priveau drepturile lor civile, în special prin dispunerea amânării ședințelor și repetarea procedurii de comunicare.”

X. Jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție în mecanismele de unificare a practicii

68. Prin Decizia nr. 34 din 24 octombrie 2016, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 18 din 9 ianuarie 2017 (Decizia nr. 34 din 24 octombrie 2016), s-a statuat că:

„În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 77 din Codul muncii, cu referire la dispozițiile art. 278 alin. (1) din Codul muncii și la dispozițiile art. 1.326 din Codul civil, decizia de concediere individuală emisă potrivit dispozițiilor art. 76 din Codul muncii se poate comunica prin poșta electronică, aceasta reprezentând o modalitate de comunicare aptă din punct de vedere procesual să declanșeze curgerea termenului de contestare jurisdicțională a deciziei, potrivit dispozițiilor art. 211 lit. a) din Legea nr. 62/2011 raportat la dispozițiile art. 216 din același act normativ, cu referire la dispozițiile art. 184 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în condițiile în care salariatul a comunicat angajatorului aceste date de contact și există o uzanță a acestei forme de comunicare între părți. (...)”

69. Prin Decizia nr. 45 din 22 iunie 2020, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 961 din 20 octombrie 2020 (Decizia nr. 45 din 22 iunie 2020), s-a statuat că: „În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 182 și art. 183 alin. (1) și (3) din Codul de procedură civilă, modificat prin Legea nr. 310/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative, actele de procedură transmise prin fax sau e-mail, în ultima zi a termenului procedural care se socotește pe zote, după ora la care activitatea încetează la instanță, este socotită a fi deus in termen.”

XI. Opiniile specialiștilor consultați

70. La solicitarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în temeiul dispozițiilor art. 520 alin. (11) raportat la art. 516 alin. (6) din Codul de procedură civilă, au fost comunicate opinii științifice de către Facultatea de Drept din Universitatea București, Facultatea de Drept din Universitatea de Vest din Timișoara și Institutul Național al Magistraturii.

71. *Opinia științifică transmisă de Centrul de procedură civilă al Facultății de Drept din Universitatea București* a fost în sensul că, dacă partea interesată a optat expres să fie citată numai prin poștă electronică, această alegere a părții produce efectele reglementate de art. 158 din Codul de procedură civilă, instanța fiind ținută să efectueze procedura de citare la adresa de e-mail (poștă electronică) indicată.

72. Doar dacă comunicarea nu este posibilă (spre exemplu, ca urmare a indicării unei adrese greșite sau inactive), se va recurge la celelalte modalități de citare reglementate de art. 154 din Codul de procedură civilă. Dacă însă partea, fără a opta explicit pentru citarea exclusivă prin poștă electronică, doar indică o adresă de e-mail, instanța este liberă să opteze pentru oricare dintre modalitățile de citare reglementate alternativ de art. 154 din Codul de procedură civilă, inclusiv citarea prin poștă electronică, fără a fi însă ținută să respecte o anumită succesiune a modalităților de citare.

73. În aceste situații, invocarea nelegalei îndepliniri a procedurii de citare ca urmare a nerespectării eventualei opțiuni a părții nu presupune înscrierea în fals, instituție incidentă într-o situație diferită, respectiv aceea în care se contestă veridicitatea consemnărilor agentului constator, rezultat al constatărilor sale personale, în materialitatea lor (iar nu din perspectiva efectelor lor juridice).

74. În opinia *Facultății de Drept din Universitatea de Vest din Timișoara* nu sunt întrunite condițiile de admisibilitate a sesizării prevăzute de dispozițiile art. 519 din Codul de procedură civilă, deoarece nu este vorba despre texte de lege care să necesite lămurire, acestea fiind clare și fără echivoc, în sensul că prevederile art. 158, art. 163 alin. (3), (5), (8), (11¹) și art. 164 din Codul de procedură civilă indică în mod expres posibilitatea de alegere a comunicării citațiilor și a actelor de procedură prin poștă electronică și modalitatea concretă în care se consideră comunicate, precum și ipoteza când comunicarea actelor de procedură trebuie făcută în alt loc decât domiciliul părții.

75. Pe fondul chestiunii de drept s-a apreciat că, în virtutea principiului disponibilității reglementat de art. 9 din Codul de procedură civilă, instanța este obligată să comunice actele de procedură prin poștă electronică dacă partea a ales această modalitate și a indicat datele corespunzătoare. În caz contrar, intervine sancțiunea nulității deoarece, pe de o parte, citarea și comunicarea actelor de procedură s-au realizat într-o altă manieră decât a ales partea, fiind nesocotit principiul disponibilității, iar, pe de altă parte, instanța a nesocotit chiar propriul „îndemn” adresat justițiabilului prin procedura de citare, acela ca partea să indice datele necesare comunicării actelor de procedură prin mijloace electronice, fiind astfel încălcate garanțiile asociate dreptului la un proces echitabil, în ceea ce privește accesul la o instanță, și, nu în ultimul rând, fiind prejudiciată încrederea justițiabilului în organizarea sistemului judiciar.

76. *Institutul Național al Magistraturii* a apreciat că, în ceea ce privește procesele începute anterior intrării în vigoare a Legii nr. 192/2022 pentru completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (*Legea nr. 192/2022*), art. 154 alin. (6) din Codul de procedură civilă se interpretează în sensul că instituie o modalitate alternativă de comunicare a actelor de procedură, lăsată la aprecierea instanței, chiar și în cazul în care partea ar fi solicitat, în mod expres, efectuarea comunicării în acest mod; dacă partea a indicat adresa sa de e-mail în vederea comunicării actelor de procedură, iar instanța a efectuat comunicarea în alte modalități reglementate de art. 154 din Codul de procedură civilă, procedura de comunicare se consideră îndeplinită.

XII. Drept comparat

77. Atât Curtea de Justiție a Uniunii Europene, cât și Curtea Europeană a Drepturilor Omului au adoptat reglementări proprii cu privire la mijloacele electronice de trimitere a documentelor și de comunicare a actelor de procedură.

78. Astfel, potrivit art. 48 alin. (2) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție a Uniunii Europene: „*Atunci când destinatarul a consimțit să primească notificările prin fax sau prin orice alt mijloc tehnic de comunicare, notificarea oricărui act de procedură, inclusiv a hotărârilor și a ordonanțelor Curții, poate fi efectuată prin transmiterea unei copii a înscrisului printr-un asemenea mijloc.*”

79. Relevantă este, de asemenea, Decizia Curții de Justiție din 16 octombrie 2018 referitoare la depunerea și la notificarea de acte de procedură prin intermediul aplicației e-Curia, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L-293/36 din 20.11.2018, potrivit căreia:

„*Curtea, având în vedere Regulamentul de procedură, în special articolul 48 alineatul (4) și articolul 57 alineatul (8), întrucât:*

(1) *Pentru a ține seama de evoluția tehnologiilor de comunicare, a fost creată o aplicație informatică care permite depunerea și notificarea de acte de procedură pe cale electronică.*

(2) *Această aplicație, care se întemeiază pe un mecanism de autentificare electronică care combină recurgerea la un nume de utilizator și la o parolă personale, răspunde cerințelor de autenticitate, de integritate și de confidențialitate a documentelor schimbate.*

(3) *Ținând seama de succesul acestei aplicații și de avantajele pe care le prezintă aceasta, în special în ceea ce privește rapiditatea schimburilor efectuate pe această cale, se impune să se extindă cercul beneficiarilor acesteia și să se ofere instanțelor statelor membre posibilitatea de a depune sau de a primi acte de procedură prin intermediul acestui canal în cadrul examinării de către Curte a cererilor de decizie preliminară.*

(4) *Din preocuparea pentru o bună administrare a justiției — și pentru nevoile exclusive ale examinării cauzelor preliminare — aceeași posibilitate trebuie să fie oferită persoanelor care, fără să fie agent sau avocat, au dreptul potrivit normelor de procedură naționale, să reprezinte o parte în fața instanțelor statului lor.*

DECIDE:

O aplicație informatică denumită «e-Curia», comună instanțelor care compun Curtea de Justiție a Uniunii Europene, permite depunerea și notificarea de acte de procedură pe cale electronică în condițiile prevăzute de prezenta decizie. (...)”

80. La Tribunalul Uniunii Europene, aceste norme sunt cuprinse în Regulamentul de procedură al Tribunalului, în Decizia Tribunalului din 11 iulie 2018 referitoare la depunerea și la notificarea de acte de procedură prin intermediul aplicației e-Curia și în Dispozițiile practice de punere în aplicare a Regulamentului de procedură al Tribunalului.

81. În acest context trebuie amintite și dispozițiile art. 19 din Regulamentul UE 2020/1.784 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 noiembrie 2020, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 405/40 din 2 decembrie 2020, privind notificarea sau comunicarea în statele membre a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă sau comercială (notificarea sau comunicarea actelor), potrivit cărora:

„Notificarea sau comunicarea electronică

(1) *Notificarea sau comunicarea actelor judiciare poate fi efectuată direct către o persoană care are o adresă cunoscută în scopul notificării sau al comunicării în alt stat membru prin intermediul oricărei modalități electronice de notificare sau comunicare disponibile în temeiul dreptului intern al statului membru al instanței pentru notificarea sau comunicarea de acte la nivel național, cu condiția ca:*

(a) *actele să fie trimise și primite utilizând servicii de distribuție electronică înregistrată calificate în sensul Regulamentului (UE) nr. 910/2014, iar destinatarul să își fi dat în prealabil consimțământul expres pentru utilizarea de mijloace electronice în scopul notificării sau comunicării de acte în cursul procedurilor judiciare; sau*

(b) destinatarul să își fi dat în prealabil, în fața instanței sau a autorității sesizate în cauză sau în fața părții responsabile de notificarea sau comunicarea actelor în cursul unor astfel de proceduri, consimțământul expres privind utilizarea e-mailului transmis către o adresă de e-mail specificată în scopul notificării sau comunicării de acte în cursul respectivei proceduri, iar destinatarul să confirme primirea actului prin intermediul unei confirmări de primire, care să menționeze data primirii.

(2) Pentru a garanta securitatea transmiterii, orice stat membru poate preciza și transmite Comisiei condițiile suplimentare în care va accepta notificarea sau comunicarea electronică menționată la alineatul (1) litera (b), în cazul în care dreptul său prevede condiții mai stricte în această privință sau nu permite notificarea sau comunicarea prin e-mail.”

82. În ceea ce privește Curtea Europeană a Drepturilor Omului, președintele Curții a adoptat la data de 29 septembrie 2014, în temeiul art. 32 din Regulile de procedură ale Curții, un document intitulat „Modalități practice de formulare a cererilor în format electronic” (disponibil la adresa: https://www.echr.coe.int/Documents/PD_electronic_filing_application_ENG.pdf), realizabil prin interfața eComms.

XIII. Raportul asupra chestiunii de drept și punctele de vedere depuse de membri ai Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept

83. Prin raportul întocmit, judecătorii-raportori au apreciat că dispozițiile art. 154 alin. (6) raportate la dispozițiile art. 158, art. 163 alin. (3), (5), (8), (111) și art. 164 alin. (4) din Codul de procedură civilă nu pot fi interpretate în sensul că impun ca unică modalitate de îndeplinire a procedurii de citare și de comunicare a actelor de procedură poșta electronică, chiar atunci când reclamantul solicită acest lucru. În aceste condiții, procedura de citare îndeplinită prin agent poștal, în conformitate cu dispozițiile Codului de procedură civilă, nu este lovită de nulitate, în lipsa utilizării de către reclamant a garanțiilor puse la dispoziție de art. 163 alin. (5) și art. 164 alin. (4), respectiv înscrierea în fals împotriva procesului-verbal întocmit în condițiile art. 164 din Codul de procedură civilă.

84. La dosar au fost depuse trei puncte de vedere asupra chestiunii de drept, formulate de membri ai completului.

85. Astfel, un punct de vedere a fost concordant cu raportul întocmit de judecătorii-raportori.

86. Într-o altă opinie s-a apreciat că efectuarea procedurii de citare, în conformitate cu dispozițiile art. 154 alin. (6) din Codul de procedură civilă, prin poșta electronică, dacă partea a indicat datele corespunzătoare în acest scop, constituie o modalitate principală de comunicare a actelor de procedură, fără a fi condiționată de efectuarea procedurii în format letric, conform dispozițiilor art. 154 alin. (1) din același act normativ. Actul de citare a părții în proces într-o altă modalitate decât cea invocată prin cererea adresată instanței este lovit de nulitate în temeiul dispozițiilor art. 175 alin. (1) din Codul de procedură civilă, dacă prin nerespectarea modalității de comunicare a actului de procedură s-a adus părții o vătămare care nu poate fi înlăturată decât prin desființarea acestuia, fără a fi condiționată de utilizarea procedurii înscrierii în fals, în temeiul dispozițiilor art. 163 alin. (5) și art. 164 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

87. Cel de-al treilea punct de vedere formulat a fost în sensul că, în situația în care, printr-o cerere adresată instanței de judecată, partea optează în mod explicit pentru o anumită modalitate de comunicare dintre cele reglementate de art. 154 din Codul de procedură civilă, instanța este obligată să dea preferință opțiunii părții și să efectueze comunicarea citației și a actelor de procedură, cu prioritate, în modalitatea solicitată, sub sancțiunea nulității. Constatarea nulității actului de procedură pentru nerespectarea cerințelor legale, de fond sau de formă, nu este condiționată de utilizarea procedurii înscrierii în fals, prevăzute de art. 164 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

XIV. Înalta Curte de Casație și Justiție

Examinând sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, raportul întocmit de judecătorii-raportori, punctele de vedere întocmite de membrii completului și chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, constată următoarele:

XIV.1. Asupra admisibilității sesizării

88. Potrivit dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, „Dacă, în cursul judecății, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective, este nouă și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să se dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată”.

89. Din cuprinsul prevederilor legale enunțate anterior se desprind condițiile de admisibilitate pentru declanșarea procedurii de sesizare în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, condiții care trebuie să fie întrunite cumulativ, și anume:

- existența unei cauze aflate în curs de judecată;
- cauza care face obiectul judecății să se afle pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție, al unei curți de apel sau al unui tribunal;
- instanțele mai sus menționate să judece cauza în ultimă instanță;
- să existe o chestiune de drept de a cărei lămurire să depindă soluționarea pe fond a cauzei;
- chestiunea de drept identificată să prezinte caracter de noutate;
- această chestiune să nu facă obiectul unui recurs în interesul legii sau al unei statuări anterioare a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

90. Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept constată că aceste condiții sunt îndeplinite.

91. Astfel, litigiul în legătură cu care s-a formulat sesizarea este în curs de judecată, aflându-se pe rolul Tribunalului Dolj — Secția contencios administrativ și fiscal, care este investit cu judecarea unei contestații în anulare împotriva unei decizii pronunțate în apel, având ca obiect plângere contravențională. Potrivit dispozițiilor art. 508 alin. (4) din Codul de procedură civilă raportate la dispozițiile art. 34 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 și la art. 634 alin. (1) din Codul de procedură civilă, tribunalul judecă în ultimă instanță, hotărârea pronunțată fiind definitivă.

92. Soluționarea cauzei depinde de chestiunea de drept ce se solicită a fi lămurită, având în vedere că au fost invocate dispozițiile art. 503 alin. (1) din Codul de procedură civilă drept principal temei juridic al contestației în anulare, susținându-se nelegalitatea citării apelantului la termenul la care a avut loc judecata apelului.

93. De asemenea, chestiunea de drept vizată de sesizare prezintă caracter de noutate, în condițiile în care instanțele nu i-au dat încă o interpretare și aplicare la nivel jurisprudențial, asupra acesteia fiind, în mare parte, exprimate doar opinii, astfel cum au fost expuse în capitolul privind jurisprudența instanțelor naționale. De asemenea, prezintă și un anumit grad de dificultate, punctele de vedere exprimate de instanțe, sensibil egale, fiind diferite în legătură cu existența/inexistența obligației judecătorului de a cita/comunica actele de procedură prin intermediul poștei electronice, indicate de solicitant.

94. Evidențele consultate relevă lipsa unei statuări anterioare a Înaltei Curți de Casație și Justiție asupra chestiunii de drept, precum și faptul că această nu formează obiect al unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

XIV.2. *Asupra fondului sesizării*

95. Analizând sesizarea formulată, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept constată că se impune reformularea problemei de drept pentru a oferi un răspuns adecvat în cadrul procedurii de unificare a practicii judiciare. Înalta Curte de Casație și Justiție are o jurisprudență consistentă în reformularea problemelor de drept, atât în Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept cât și în Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii¹.

96. Examinând dosarul în care s-a formulat sesizarea se constată că instanța de trimitere, pentru a soluționa contestația în anulare, trebuie, în primul rând, să constate dacă, de principiu, efectuarea procedurii de citare în conformitate cu dispozițiile art. 154 alin. (6) din Codul de procedură civilă, prin poștă electronică, atunci când partea a solicitat și a indicat datele corespunzătoare în acest scop, poate fi îndeplinită, fără a fi nevoie pentru valabilitatea acesteia de efectuarea procedurii prin agent poștal în format letric, conform art. 154 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

97. Dacă răspunsul la întrebarea precedentă este pozitiv se pune problema pentru instanță să stabilească în ce măsură procedura de citare efectuată prin agent poștal, în format letric, avea aptitudinea de a înștiința partea despre emiterea unui act de procedură, în condițiile în care reclamantul a solicitat de la începutul procesului citarea prin poștă electronică, arătând că nu are acces la cutia poștală.

98. În acest context nu se pune problema indicării greșite sau cu rea-credință a mențiunilor de către agentul procedural sau poștal în cuprinsul procesului-verbal de înștiințare sau al dovezii de înmânare, pentru a fi utilizată procedura înscrierii în fals, ci a determinării efectivității comunicării actului de procedură într-o anumită modalitate, respectiv în format letric prin agent poștal.

99. Lipsa efectivității procedurii de comunicare a actului de procedură este de natură să producă o vătămare ce nu poate fi înlăturată decât prin anularea actului, instanțele fiind datoare să evite promovarea unui formalism excesiv care poate submina dreptul de acces la justiție, așa cum s-a statuat de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauzele *S.C. Raisa M. Shipping — S.R.L. împotriva României* și *Timar împotriva României*. În aceste cauze instanțele naționale au constatat legalitatea procedurilor de citare, fără să aprecieze dacă au fost efective, respectiv dacă au avut aptitudinea de a încunoștința partea despre existența procesului.

100. O altă chestiune este legată de sancțiunea aplicabilă actului de procedură efectuat cu încălcarea principiilor fundamentale ce guvernează procesul civil, în sensul posibilității invocării nulității procedurii de citare în condițiile art. 175 alin. (1) din Codul de procedură civilă, dacă prin nerespectarea cerinței legale s-a adus părții o vătămare care nu poate fi înlăturată decât prin desființarea actului de procedură.

101. În acest context se impune reformularea problemei de drept, după cum urmează:

În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 154 alin. (1), alin. (6), alin. (6)¹, art. 163 alin. (5), art. 164 alin. (4) și art. 175 alin. (1) din Codul de procedură civilă, efectuarea procedurii de citare în conformitate cu dispozițiile art. 154 alin. (6) din Codul de procedură civilă, prin poștă electronică, dacă partea solicită și indică datele corespunzătoare în acest scop, constituie o

modalitate principală de comunicare a actelor de procedură, condiționată sau necondiționată de efectuarea procedurii în format letric, conform art. 154 alin. (1) din Codul de procedură civilă?

Dacă procedura menționată anterior reprezintă o modalitate principală de comunicare a actelor de procedură, actul de citare în proces într-o altă modalitate decât cea solicitată de parte prin cererea adresată instanței va fi sancționat cu nulitatea în temeiul dispozițiilor art. 175 alin. (1) din Codul de procedură civilă, dacă prin nerespectarea modalității de citare s-a adus părții o vătămare care nu poate fi înlăturată decât prin desființarea acestuia?

Constatarea nulității actului de procedură este sau nu condiționată de utilizarea procedurii înscrierii în fals, în temeiul dispozițiilor art. 163 alin. (5) coroborate cu ale art. 164 alin. (4) din Codul de procedură civilă?

102. Pe fondul sesizării, se cuvine a formula observația că art. 154 din Codul de procedură civilă prevede care sunt modalitățile de comunicare a citațiilor și a altor acte de procedură în procesul civil, acestea fiind reglementate după cum urmează: prin agenții procedurali ai instanței sau prin orice alt salariat al acesteia, precum și prin agenți ori salariați ai altor instanțe, în ale căror circumscripții se află cel cărui a i se comunică actul; prin poștă, cu scrisoare recomandată cu confirmare de primire, în plic închis, la care se atașează dovada de primire/procesul-verbal și înștiințarea prevăzută de lege; prin executori judecătorești, la solicitarea părții și pe cheltuiala acesteia; prin servicii de curierat rapid și prin telefax, poștă electronică, dacă partea a indicat datele corespunzătoare în acest scop, sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea actului și confirmarea primirii acestuia.

103. Toate aceste modalități de comunicare a actelor de procedură sunt principale și pot fi utilizate alternativ, nefiind condiționate de obligativitatea îndeplinirii procedurii prin agent poștal în format letric, întrucât utilizarea oricăreia dintre formele de comunicare reglementate de textul menționat anterior produce același efect juridic cu privire la înștiințarea părților despre existența procesului civil.

104. Pentru a stabili interpretarea corectă a dispozițiilor art. 154 alin. (6) din Codul de procedură civilă, acestea trebuie coroborate și cu alte dispoziții legale referitoare la principiile fundamentale ale procesului civil, de pildă, art. 6, 13 și 14 din același act normativ, ce reglementează dreptul la un proces echitabil, dreptul la apărare și principiul contradictorialității.

105. Întrucât Convenția nu definește termenul „echitabil”, această cerință trebuie interpretată în sensul de a se asigura respectarea unor principii fundamentale, precum contradictorialitatea și dreptul la apărare, egalitatea armelor, administrarea probelor, analizarea de către instanță a susținerilor părților, chestiuni care sunt subsumate noțiunii de „acces efectiv la justiție”.

106. Accesul efectiv la justiție, așa cum rezultă din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului — cauzele *S.C. Raisa M. Shipping — S.R.L. împotriva României* și *Timar împotriva României*, precitate — înseamnă, printre altele, că, drept urmare a aplicării normelor de drept procesual, instanțele interne au obligația să se asigure că reclamantul a fost citat de o manieră aptă să asigure înștiințarea părții despre desfășurarea procesului, asigurând astfel respectarea dreptului la apărare și a principiului contradictorialității.

¹ Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept: deciziile nr. 19 din 19 martie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 510 din 21 iunie 2018; nr. 26 din 3 iunie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 755 din 17 septembrie 2019; nr. 36 din 4 mai 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 541 din 24 iunie 2020 etc. Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii: deciziile nr. 9 din 25 mai 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 526 din 15 iulie 2015; nr. 18 din 5 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 801 din 28 octombrie 2015; nr. 2 din 30 ianuarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 175 din 10 martie 2017; nr. 16 din 18 septembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 924 din 24 noiembrie 2017; nr. 18 din 1 octombrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 965 din 14 noiembrie 2018; nr. 5 din 20 ianuarie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 131 din 19 februarie 2020 etc.

107. Un alt principiu fundamental al dreptului procesual civil este cel al disponibilității, reglementat de art. 9 din Codul de procedură civilă, care implică nu numai dreptul reclamantului de a porni procesul civil, de a uza de căile de atac prevăzute de lege sau de a renunța la acțiune sau la drept, dar și dreptul de dispoziție al părților cu privire la exercițiul drepturilor lor procesuale.

108. Or, în măsura în care se stabilește că transmiterea actelor de procedură, în conformitate cu dispozițiile art. 154 alin. (6) din Codul de procedură civilă, prin e-mail, dacă partea a solicitat și a indicat datele corespunzătoare în acest scop, constituie o modalitate principală de comunicare, atunci principiul disponibilității permite părții să ceară comunicarea în format electronic, instanța fiind obligată să procedeze de această manieră în procesul civil.

109. Se remarcă preocuparea legiuitorului pentru reglementarea unor modalități alternative de comunicare a actelor de procedură, prin instituirea unui regim juridic ce cuprinde mai multe dispoziții procesuale, respectiv art. 154 alin. (6), art. 163 alin. (11¹) și art. 165 pct. 3 din Codul de procedură civilă.

110. Astfel, potrivit dispozițiilor art. 163 alin. (11¹) din Codul de procedură civilă: „Atunci când comunicarea actelor s-a realizat potrivit prevederilor art. 154 alin. (6) mesajul de comunicare către destinatar primit de la sistem constituie dovada de comunicare. Acesta se va lista și se va atașa la dosarul cauzei.”

111. De asemenea, potrivit dispozițiilor art. 165 pct. 3 din Codul de procedură civilă: „în cazul citării sau comunicării altui act de procedură efectuate potrivit dispozițiilor art. 154 alin. (6), procedura se socotește îndeplinită la data arătată pe copia imprimată a expedierii, certificată de grefierul care a făcut transmisiunea”.

112. În acest context este evident că s-a urmărit uniformizarea procedurilor de comunicare, în sensul că există posibilitatea de a comunica în format electronic toate actele de procedură, nu numai citațiile, ceea ce evidențiază preocuparea legiuitorului de a adapta legislația și de a răspunde nevoilor justițiabililor, în exercitarea drepturilor lor procesuale, prin utilizarea mijloacelor tehnice care asigură transmiterea textului actelor de procedură.

113. Se cuvine subliniat că modalitățile și mijloacele de comunicare nu se confundă cu înscrisurile întocmite de instanța de judecată care însoțesc citațiile și actele de procedură supuse comunicării și nici cu mesajele remise de sistemele informatice, în considerarea căroră se verifică faptul înmânării, afișării sau transmiterii. Astfel, nu se confundă cu dovada de înmânare ori cu procesul-verbal și înștiințarea, prevăzute de art. 163 din Codul de procedură civilă, și nici cu mesajul primit din partea sistemului de telefax ori de poștă electronică folosit în cazul mijloacelor ce asigură transmiterea textului.

114. Legiuitorul nu a prevăzut reguli în privința alegerii uneia sau alteia dintre modalitățile de comunicare a citațiilor ori a actelor de procedură. În absența reglementării rezultă că modalitățile de comunicare prevăzute de art. 154 din Codul de procedură civilă sunt alternative, atât instanța de judecată, cât și părțile putând opta pentru oricare sau pentru mai multe dintre acestea, simultan sau succesiv, în raport cu circumstanțele concrete din fiecare cauză.

115. Alegerea modalității de comunicare de către instanța de judecată trebuie să țină seama de informațiile transmise de părți, de specificul procedurii judiciare, de termenele impuse de legiuitor pentru finalizarea acesteia în considerarea scopului citării/comunicării, respectarea dreptului la apărare al părților garantat prin dispozițiile art. 13 din Codul de procedură civilă și a dreptului la un proces echitabil, reglementat de art. 6 din același act normativ.

116. Prezintă relevanță sub acest aspect dispozițiile art. 153 alin. (1) din Codul de procedură civilă, potrivit cărora instanța poate hotărî asupra unei cereri numai dacă părțile au fost citate ori s-au prezentat, personal sau prin reprezentant, în afară de cazurile în care prin lege se dispune altfel, și cele ale art. 211 din același act normativ, care prevăd că activitatea de cercetare și dezbateră a fondului procesului se poate face doar cu respectarea tuturor principiilor și garanțiilor procesuale, în vederea soluționării legale și temeinice a acestuia.

117. Alegerea modalității de comunicare este, de regulă, în sarcina instanței de judecată, în considerarea normei prevăzute la art. 154 alin. (1) din Codul de procedură civilă, potrivit căreia comunicarea citațiilor și a tuturor actelor de procedură se va face, din oficiu, prin agenții procedurali ai instanței sau prin orice alt salariat al acesteia, precum și prin agenții salariați ai altor instanțe, în ale căror circumscripții se află cel căruia i se comunică actul. În cazul în care acest lucru nu este posibil, se face în modalitățile prevăzute la alin. (4), (5) și (6) ale art. 154 din Codul de procedură civilă.

118. În prezența opțiunii exprese a părții cu privire la o anumită modalitate de comunicare, instanța are însă a da prioritate acesteia, cu respectarea dreptului la apărare, putând dispune, din oficiu, folosirea și a altor mijloace ce pot asigura înștiințarea părții pentru înfățișarea la termen. Folosirea și a altor mijloace de comunicare nu scutește însă instanța de judecată de obligația de a comunica părții citația și actul de procedură în modalitatea indicată de aceasta.

119. Alegerea de către instanță a modalității de comunicare a actelor de procedură cu ignorarea opțiunii exprimate de parte poate avea ca efect lipsirea acesteia de posibilitatea de a participa efectiv la desfășurarea procesului, chestiune de natură să afecteze în substanța sa dreptul la apărare, garantat părților în procesul civil prin art. 13 alin. (1) din Codul de procedură civilă, precum și dreptul la un proces echitabil, prevăzut de art. 6 din Convenție, în componența sa privind liberul acces la o instanță din perspectiva efectivității citării părții în procesul civil.

120. Într-o atare situație devin relevante dispozițiile art. 20 din Codul de procedură civilă, potrivit cărora judecătorul are îndatorirea să asigure respectarea și să respecte el însuși principiile fundamentale ale dreptului civil, sub sancțiunile prevăzute de lege.

121. De asemenea, se cuvine subliniat că interpretarea coroborată a dispozițiilor art. 154 alin. (6), art. 163 alin. (11¹) și ale art. 165 pct. 3 din Codul de procedură civilă demonstrează intenția legiuitorului de reglementare a regimului juridic al comunicării electronice a actelor de procedură, distinct de efectuarea actelor de procedură prin agenții instanței, prin agenți poștali sau prin alte mijloace prevăzute de lege.

122. În mod corespunzător, normele procedurale conferă părților dreptul de a recurge la mijloace tehnice (fax, e-mail), citațiile/actele de procedură astfel transmise având aptitudinea de a fi valorificate din punct de vedere procedural în conformitate cu normele de drept care le reglementează.

123. În acest sens, prin Decizia nr. 45 din 22 iunie 2020, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a statuat că transmiterea actelor în format electronic constituie o modalitate alternativă de comunicare, așa cum rezultă și din paragrafele 91 și 94 din considerente:

„91. Astfel, potrivit actualei forme a art. 183 alin. (1) și (3) din Codul de procedură civilă, aceste mijloace tehnice de transmitere a actelor de procedură au fost incluse în categoria modalităților alternative celei a depunerii actelor de procedură la registratura instanței, alături de depunerea prin poștă sau serviciul de curierat rapid, respectiv depunerea la unitatea militară sau la administrația locului de deținere, ceea ce evidențiază voința legiuitorului de a asimila trimiterea actelor de procedură prin fax sau poștă electronică trimiterii efectuate prin oficiul poștal, serviciul de curierat sau prin alt serviciu specializat de comunicare. (...)

94. Adoptarea Legii nr. 310/2018, care a modificat textul art. 183 alin. (1) și (3) din (...) Codul de procedură civilă, (...), extinzând sfera facilităților puse la dispoziția persoanelor interesate care nu pot sau întâmpină dificultăți în a se deplasa la sediul instanței pentru a depune acte de procedură, evidențiază preocuparea legiuitorului de a adapta legislația realității sociale prezente, în condițiile în care utilizarea acestor mijloace de comunicare directă a actelor de procedură era deja reglementată ca reprezentând o posibilitate aflată la îndemâna celor interesați, prin mai multe norme de drept a căror semnificație putea fi dedusă doar din interpretarea corelată a acestora cu celelalte norme cuprinse în Codul de procedură civilă și de a acoperi o lacună legislativă.”

124. Același raționament se desprinde și din Decizia nr. 34 din 24 octombrie 2016, pronunțată în materia raporturilor juridice de muncă, prin care Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a statuat că: „În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 77 din Codul muncii, cu referire la dispozițiile art. 278 alin. (1) din Codul muncii și la dispozițiile art. 1.326 din Codul civil, decizia de concediere individuală emisă potrivit dispozițiilor art. 76 din Codul muncii se poate comunica prin poșta electronică, aceasta reprezentând o modalitate de comunicare aptă din punct de vedere procesual să declanșeze curgerea termenului de contestare jurisdicțională a deciziei (...)”

125. În sensul concluziei că efectuarea procedurii de citare prin poșta electronică este o modalitate principală de comunicare a actelor de procedură este și punctul de vedere al Facultății de Drept a Universității din București, transmis în temeiul dispozițiilor art. 520 alin. (11) raportate la art. 516 alin. (6) din Codul de procedură civilă, potrivit căruia: „În concluzie, dacă partea interesată a optat în mod expres să fie citată numai prin poșta electronică, această alegere a părții produce efectele prevăzute de dispozițiile art. 158 din Codul de procedură civilă, instanța fiind ținută să efectueze procedura de citare la adresa de e-mail (poșta electronică) indicată. Doar dacă comunicarea nu este posibilă se va recurge la celelalte modalități de citare prevăzute de art. 154 din Codul de procedură civilă.

Dacă însă partea, fără a opta explicit pentru citarea exclusivă în format electronic, doar indică o adresă de e-mail, instanța este liberă să opteze pentru oricare dintre modalitățile alternative de citare reglementate de art. 154 din Codul de procedură civilă, inclusiv citarea în formă electronică, fără însă a fi ținută să respecte o anumită succesiune a modalităților de citare.

În aceste situații, invocarea nelegalei proceduri de citare ca urmare a nerespectării unei eventuale opțiuni a părții nu presupune înscrierea în fals, instituție incidentă într-o situație diferită, respectiv aceea în care se contestă veridicitatea consemnărilor agentului constator, rezultat al constatărilor sale personale, în materialitatea lor (iar nu din perspectiva efectelor lor juridice).”

126. În cuprinsul expunerii punctului de vedere se observă referirea la dispozițiile art. 175 din Codul de procedură civilă, în situația în care partea ia cunoștință de proces în orice alt mod decât cel solicitat, ipoteză în care lipsește vătămarea, condiție esențială a nulității în această materie.

127. De asemenea, se remarcă opinia transmisă de Facultatea de Drept din cadrul Universității de Vest din Timișoara, conform căreia: „Citarea prin alte modalități decât cele indicate în mod expres de reclamant nu îndeplinește

exigențele unei citări corecte și legale, astfel încât nu se poate considera îndeplinită procedura de citare.

Doar dacă față de specificul unui litigiu, modalitatea de comunicare aleasă de părți ar determina prelungirea procesului, instanța ar putea să aleagă o altă modalitate, pentru asigurarea soluționării cauzei într-un termen optim și previzibil.

Comunicarea prin e-mail îndeplinește funcția de a fi un mijloc mult mai rapid și sigur față de comunicarea prin agent procedural sau agent poștal.

În concluzie, față de argumentele invocate, considerăm că interpretarea corectă și legală este cea potrivit căreia instanța de judecată este obligată să dea curs modalității de citare alese de părți și actul de citare îndeplinit în altă modalitate este nul.”

128. Și în doctrină se regăsește opinia potrivit căreia, dacă partea interesată a optat în mod expres să fie citată numai prin poșta electronică, această alegere a părții produce efectele prevăzute de dispozițiile art. 158 din Codul de procedură civilă, instanța fiind ținută să efectueze procedura de citare la adresa de e-mail (poșta electronică) indicată².

129. Evoluția tehnologică a societății oferă noi posibilități de realizare a comunicării actelor de procedură care să corespundă nevoilor și intereselor legitime ale părților, acesta constituind, de altfel, printre altele, scopul Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, cu modificările și completările ulterioare (Legea nr. 134/2010), anume acela de a moderniza și de a flexibiliza procedura, astfel încât aceasta să se poată desfășura cu celeritate, într-un termen optim și previzibil. Condiționarea efectuării oricărei alte modalități de comunicare prevăzute de lege a actelor de procedură de comunicarea în format letric nu ar face, în contextul actual, decât să îngreuneze activitatea de judecată și să înlăture de la aplicare norma instituită de art. 154 alin. (6) din Codul de procedură civilă.

130. Or, în cauză, analizarea adecvată a problemelor de drept impune aplicarea principiului potrivit căruia o normă de drept trebuie interpretată în sensul aplicării ei, nu în sensul în care nu produce niciun efect juridic (*actus interpretandus est potius ut valeat quam pereat*).

131. Din interpretarea sistematică și teleologică a dispozițiilor Codului de procedură civilă rezultă intenția legiuitorului de a permite instanțelor de judecată să efectueze comunicarea actelor de procedură într-o varietate de modalități, scopul fiind acela de a aduce la cunoștința justițiabililor că sunt chemați în fața instanței de judecată. Faptul că în cuprinsul cererii de chemare în judecată se impune, drept cerință obligatorie, precizarea domiciliului nu poate avea semnificația impunerii obligativității procedurii de citare la domiciliul justițiabilului, în toate situațiile, deoarece instituția comunicării actelor de procedură este distinctă de cea a indicării domiciliului, fiecare dintre ele având o reglementare proprie, menită să răspundă unor imperative diferite în economia procesului civil.

132. Astfel, indicarea domiciliului reclamantului servește nu numai citării acestuia, dar contribuie, deopotrivă, la identificarea persoanei fizice, stabilirea competenței teritoriale a instanței, alegerea de domiciliu sau stabilirea domiciliului în țară pentru persoanele stabilite în străinătate etc. În același timp, comunicarea actelor de procedură are o reglementare specifică, adoptată în vederea încunoștințării părților de existența procesului, punând astfel în valoare respectarea principiilor fundamentale ale procesului civil: dreptul la un proces echitabil, accesul la justiție, respectarea dreptului la apărare și principiul contradictorialității.

² Mihaela Tăbărcă, *Drept procesual civil*, ediția a II-a, vol. II, Editura Solomon, București, 2017, p. 184; Claudiu Dragușin și Cosmin Sterea-Grossu în articolul „Citarea și comunicarea actelor de procedură prin e-mail în materie civilă”, publicat la 19.11.2020 pe www.juridice.ro; Gabriela Frențiu, *Citarea și comunicarea actelor de procedură în procesul civil*, Editura Hamangiu, 2021, p. 26—27; Gabriel Boroi, Mirela Stancu, *Drept procesual civil*, Editura Hamangiu, 2017, p. 321; Stelian Ioan Vidu, „Aspecte privind modalitățile și procedura de comunicare a actelor de procedură potrivit noului Cod de procedură civilă”, publicat în revista de Studii și Cercetări Juridice nr. 4/2013, p. 17; Gheorghe Piperea, Catalin Antonache, Petre Piperea, Alexandru Dimitriu, Mirela Piperea, Alexandru Rățoi, Ana Atanasiu, *Noul Cod de procedură civilă. Note. Corelații. Explicații*, Editura C.H. Beck, p. 191; Ioan Leș, *Noul Cod de procedură civilă, comentariu pe articole*, ediția a II-a, Editura C.H. Beck, p. 294.

133. Așa fiind, transmiterea actelor de procedură prin poștă electronică, în conformitate cu dispozițiile art. 154 alin. (6) din Codul de procedură civilă, dacă partea a solicitat și a indicat datele corespunzătoare în acest scop, constituie o modalitate principală și alternativă de comunicare, utilizarea sa producând același efect juridic cu privire la înștiințarea părților ca oricare altă formă de comunicare a actelor de procedură reglementată de lege, nefiind condiționată de trimiterea acestora prin agent poștal în format letric, potrivit dispozițiilor art. 154 alin. (1) din Codul de procedură civilă. Această concluzie este susținută de practica anterioară a Înaltei Curți de Casație și Justiție în procedurile de unificare, prin deciziile nr. 34 din 24 octombrie 2016 și nr. 45 din 22 iunie 2020, așa cum au fost anterior menționate.

134. Solicitarea reclamantului de a i se comunica actele de procedură în format electronic prin e-mail reprezintă o aplicare a principiului disponibilității, permițând reclamantului exercițiul drepturilor sale procesuale, în conformitate cu dispozițiile art. 154 alin. (6) din Codul de procedură civilă, de o manieră aptă să asigure înștiințarea părții despre desfășurarea procesului și, în consecință, respectarea dreptului la apărare și a principiului contradictorialității.

135. Această concluzie produce mai multe consecințe juridice importante pentru dezlegarea problemelor de drept ce fac obiectul sesizării.

136. În primul rând, devine lipsită de relevanță juridică invocarea dispozițiilor art. 163 alin. (5) și ale art. 164 alin. (4) din Codul de procedură civilă cu privire la înscrierea în fals, acestea nefiind aplicabile în cauză, pentru că nu se pune problema neregularității mențiunilor din procesul-verbal de înștiințare sau a dovezii de înmânare, ci a efectivității modalității de comunicare a actelor de procedură în sensul de a stabili dacă are aptitudinea de a aduce la cunoștința justițiabilului emiterea actului de către instanță.

141. Așa fiind, actul de citare a părții în proces, transmis într-o altă modalitate de comunicare decât cea invocată prin cererea adresată instanței, este lovit de nulitate, dacă prin nerespectarea modalității de comunicare a actului de procedură s-a adus părții o vătămare care nu poate fi înlăturată decât prin desființarea acestuia.

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite sesizarea formulată de Tribunalul Dolj — Secția contencios administrativ și fiscal, în Dosarul nr. 7.578/63/2021, privind pronunțarea unei hotărâri prealabile și, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 154 alin. (1), (6) și (6)¹, art. 163 alin. (5), art. 164 alin. (4) și art. 175 alin. (1) din Codul de procedură civilă, stabilește că:

Efectuarea procedurii de citare, în conformitate cu dispozițiile art. 154 alin. (6) din Codul de procedură civilă, dacă partea a solicitat și a indicat datele corespunzătoare în acest scop, constituie o modalitate principală de comunicare a actelor de procedură, fără a fi condiționată de efectuarea procedurii în format letric, conform dispozițiilor art. 154 alin. (1) din același act normativ.

Actul de citare a părții în proces, într-o altă modalitate decât cea invocată prin cererea adresată instanței, este lovit de nulitate în temeiul dispozițiilor art. 175 alin. (1) din Codul de procedură civilă, dacă prin nerespectarea modalității de comunicare a actului de procedură s-a adus părții o vătămare care nu poate fi înlăturată decât prin desființarea acestuia, fără a fi condiționată de utilizarea procedurii înscrierii în fals, în temeiul dispozițiilor art. 163 alin. (5) și art. 164 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică astăzi, 14 noiembrie 2022.

VICEPREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

GABRIELA ELENA BOGASIU

Magistrat-asistent,
Elena Adriana Stamatescu

ABONAMENTE LA PUBLICAȚIILE OFICIALE PE SUPORT FIZIC
— Prețuri pentru anul 2023 —

Nr. crt.	Denumirea publicației	Valoare (TVA 5% inclus) — lei		
		12 luni	3 luni	1 lună
1.	Monitorul Oficial, Partea I	2.760	760	275
2.	Monitorul Oficial, Partea I, limba maghiară	3.280		300
3.	Monitorul Oficial, Partea a II-a	4.920		440
4.	Monitorul Oficial, Partea a III-a	940		100
5.	Monitorul Oficial, Partea a IV-a	3.760		340
6.	Monitorul Oficial, Partea a VI-a	3.500		320
7.	Monitorul Oficial, Partea a VII-a	1.200		110

NOTĂ:

Monitorul Oficial, Partea I bis, se multiplică și se achiziționează pe bază de comandă.

ABONAMENTE LA PRODUSELE ÎN FORMAT ELECTRONIC
— Prețuri pentru anul 2023 —

Produs	Abonamentul FLEXIBIL (Monitorul Oficial, Partea I + alte 3 părți ale Monitorului Oficial, la alegere)									
	Lunar					Anual*				
	Online/ Monopost	Rețea 5	Rețea 25	Rețea 100	Rețea 300	Online/ Monopost	Rețea 5	Rețea 25	Rețea 100	Rețea 300
AutenticMO	65	160	400	960	2.110	650	1.630	4.080	9.790	21.540
ExpertMO	115	290	730	1.750	3.850	1.150	2.880	7.200	17.280	38.020

Produs	Abonamentul COMPLET (Monitorul Oficial, Partea I + toate celelalte părți ale Monitorului Oficial)									
	Lunar					Anual*				
	Online/ Monopost	Rețea 5	Rețea 25	Rețea 100	Rețea 300	Online/ Monopost	Rețea 5	Rețea 25	Rețea 100	Rețea 300
AutenticMO	75	190	480	1.150	2.530	750	1.880	4.700	11.280	24.820
ExpertMO	140	350	880	2.110	4.640	1.400	3.500	8.750	21.000	46.200

Colecția Monitorul Oficial în format electronic, oricare dintre părțile acestuia	100 lei/an
--	------------

Prețurile sunt exprimate în lei și conțin TVA.

Mai multe informații puteți găsi pe site-ul www.expert-monitor.ro, unde puteți aplica online comanda.

* Tarifele anuale se aplică pentru comenzile online efectuate până la 31 ianuarie 2023.

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329
C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCPMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro
Adresa Centrului pentru relații cu publicul este: șos. Panduri nr. 1, bloc P33, sectorul 5, București; 050651.
Tel. 021.401.00.73, 021.401.00.78, e-mail: concursurifp@ramo.ro, convocariaga@ramo.ro
Pentru publicări, încărcați actele pe site, la: <https://www.monitoruloficial.ro/brp/>

